

Rezumat teză de doctorat

Războiul din Ucraina. Narațiuni strategice și cadraje mediatică în presa rusă

Astăzi, un război reprezintă nu doar operațiuni militare, dar și operațiuni media, în care atât cadrajele, cât și narațiunile oferă un sistem important de interpretări prin care este înțeles acesta. În acest sens, puterea instituțiilor media rămâne esențială în segmentul non-militar al războiului din Ucraina, respectiv în „bătăliile” virtuale ale acestuia. Obiectivul principal al acestei lucrări a constituit identificarea și analiza cadrajelor și a narațiunilor strategice ale războiului din Ucraina în presa din Rusia. Interesul pentru explorarea celor două direcții de cercetare a avut la bază mai multe motivații, printre care și studierea mesajelor care ajung către un public larg, precum și înțelegerea modului în care unul dintre actorii principali ai războiului a relatat despre evenimentele care au avut loc în Ucraina. Astfel, lucrarea și-a propus să evidențieze eforturile unui actor de a modela percepțiile publice asupra evenimentelor în moduri care i-ar putea legitima sau justifica acțiunile și rolul în război.

În plus, lucrarea și-a propus să exploreze modalitățile prin care puterile globale sunt implicate în această „bătălie a narațiunilor” prin care încearcă să ofere propriile semnificații sistemului politic internațional, evenimentelor curente sau unor fapte din trecut. Pornind de la cercetările și rapoartele din ultimii ani care au arătat faptul că autoritățile ruse și-au concentrat resursele în lupta pentru câștigarea acestor bătălii, mobilizând un adevărat „front informațional”, această lucrare a încercat să ofere o imagine asupra narațiunilor promovate de Rusia prin intermediul surselor media *mainstream*. Astfel, în vederea realizării cercetării, au fost luate în considerare cele mai citite ziare din Rusia, având în vedere puterea acestora de a ajunge către un public larg care le poziționează în continuare ca fiind esențiale în oferirea unui cadru de interpretare a conflictelor.

Lucrarea este structurată în patru capitole. Primul capitol al lucrării, intitulat „*Ucraina: Euromaidan, conflictul din Donbas și războiul declanșat în februarie 2022*”, cuprinde o serie de abordări despre evenimentele din Ucraina începând cu anul 2014, evoluția relațiilor dintre Moscova și Kiev, cronologia războiului curent, precum și

perspectivele unor autori cu privire la elementele războiului informațional și „bătăliile” din spațiul virtual desfășurate de Rusia având drept țintă subiectul Ucraina. Pentru acest subcapitol, a fost considerată relevantă analiza relațiilor dintre Moscova și Kiev, începând cu anul 1991, pentru a înțelege rădăcinile geopolitice, sociale sau culturale ale războiului curent. De altfel, au fost evidențiate și unele aspecte cu privire la actualul ecosistem digital, de la bătăliile purtate în spațiul cibernetic, campaniile de dezinformare, operațiunile informaționale, până la conceptul de “*weaponization of information*” în contextul ascensiunii noilor mijloace de comunicare. Astfel, capitolul prezintă unele abordări teoretice cu privire la conflictul din Ucraina, în special, din perspectiva rolului prin care mass media pot crea conexiuni între acțiunile și rezultatele unui război și ajung să fie considerate arme de luptă (Kofman & Rojanski, 2015; Hoskins & O’Loughin, 2015; Pomerantsev & Weiss, 2014). În acest capitol au fost definite caracteristicile și obiectivele operațiunilor informaționale ale Rusiei, atât în Ucraina, cât și în spațiul din afara Rusiei sau a Ucrainei, precum și elementele războiului hibrid (Giles, 2016) în contextul noului mediu informațional care schimbă natura războiului clasic.

Cel de-al doilea capitol, „*Narațiuni strategice. Bătălia interpretărilor într-un conflict militar*”, definește, în primul rând, conceptul de „narațiuni strategice”, atât ca parte componentă a războiului informațional sau instrument de comunicare prin care se oferă o anumită reprezentare evenimentelor sau proceselor politice, cât și ca instrument de legitimare sau justificare a acțiunilor unui stat de către instituțiile mass media. În acest capitol, au fost cuprinse abordările elaborate de unii autori cu privire la „narațiuni” și „narațiuni strategice” (Freedman, 2006; De Graaf et al., 2015; Khaldarova & Pantti, 2020) făcând și o distincție între narațiunile de sistem, narațiunile identitare și narațiunile despre politici publice (Miskimmon et al., 2013). De asemenea, în acest capitol au fost incluse și rezultatele unor cercetări care au explorat rolul mass media în construirea imaginii inamicului pentru mobilizarea publică în timpul unui conflict (De Graaf et al., 2015; Bahador, 2015), precum și modul în care discursul politic este modelat și adaptat miturilor politice și narațiunilor strategice (Khaldarova, 2016; Livingston & Nassetta, 2019). De altfel, o secțiune importantă a acestui capitol este dedicată narațiunilor promovate de Kremlin cu privire la evenimentele din Ucraina, începând cu anul 2014. Printre aceste narațiuni, ancorate istoric și politic, se regăsesc și narațiunile despre

„atrocităților naziste-fasciste ale Ucrainei sau epurările etnice față de ruși”, „expansiunea geopolitică occidentală în sfera de influență a Rusiei”, „lovitura de stat din 2013 și caracterul neo-nazist și ilegal al actualei guvernări de la Kiev”, „caracterul legitim al anexării peninsulei Crimeea”, precum și narațiunea identitară care cuprinde dimensiunea „noi” vs. „ei”. În acest capitol, a fost inclusă și o analiză asupra istoriei recente a instituțiilor mass media din Rusia care poate fi caracterizată prin trei momente importante: perioadă de control complet al statului în timpul perioadei sovietice, o perioadă de relativă deschidere după destrămarea Uniunii Sovietice și actualul model hibrid în care mass media deși au fost privatizate acționează în conformitate cu interesele guvernării, în timp ce o minoritate a surselor media independente din Rusia este marginalizată.

Capitolul al treilea, intitulat „*Teoria cadrajelor mediatice. Abordări, tipologii și concepte-cheie*”, a articulat cele mai importante noțiuni cu privire la teoria cadrajelor mediatice, pornind de la rădăcinile teoriei ancorate în științe sociale și psihologice (“*frames*”/“*framing*”), enumerând abordările unor autori cu privire la funcțiile cadrajelor, printre care și Robert Entman (1993), Murray Edelman (1993) sau James Tankard (2001). Capitolul include și o exemplificare a tipologiilor cadrajelor mediatice (Iyengar, 1991; Semetko și Valkenburg, 2000, De Vreese, 2005) și o definiție a factorilor care influențează calitățile structurale ale cadrajelor din știri (*frame-building*), și interacțiunea dintre cadrele media și predispozițiile individuale ale publicului (*frame-setting*). De asemenea, în acest capitol, o secțiune este dedicată cercetărilor cu privire la cadrele mediatice în contextul conflictelor militare recente.

Al patrulea capitol, intitulat „*Războiul din Ucraina. Cadrele mediatice și narațiuni în presa din Rusia*”, include analiza cadrajelor mediatice și a narațiunilor realizată printr-o îmbinare dintre instrumente de cercetare cantitative și calitative. Pentru realizarea acestei cercetări, au fost stabilite cinci întrebări de cercetare concepute pentru a înțelege ce cadre mediatice și narațiuni pot fi identificate în presa rusă, ce atitudine au jurnaliștii în raport cu trei actori importanți ai războiului (Ucraina, Rusia și țările din Occident), ce tehnici utilizează jurnaliștii și dacă poate fi observată o evoluție a cadrajelor sau narațiunilor în contextul celor cinci perioade analizate. Cercetarea a pornit de la o analiză de conținut a articolelor referitoare la războiul din Ucraina, colectate în intervalul

7 februarie – 17 mai 2022, în baza unor evenimente-cheie ale războiului din Ucraina, inclusiv a unei perioade pre-conflict, și anume: 7-12 februarie 2022, 21-28 februarie 2022, 6-12 martie 2022, 2-6 aprilie 2022 și 16-22 mai 2022. În total au fost selectate și analizate 370 de articole din cadrul celor mai citite ziare din Rusia: *Komsomolskaya Pravda*, *Izvestia* și *Argumenty i Fakty*.

Războiul curent și evenimentele din Ucraina începând cu anul 2014 sunt parte a unui „șir de momente tensionate” în relațiile dintre Federația Rusă și statele vecine post-sovietice (Lavric, 2016, p.34). Unele interpretări cu privire la criza izbucnită în 2014 invocă rădăcinile interne ale conflictului (Gessen, 2014; Sakwa, 2015) care ar fi responsabile de radicalizarea grupărilor anti-Maidan din regiunea Donbas, încurajate ulterior de anexarea Crimeii de către Rusia și organizarea unui conflict de insurgență împotriva noului regim de la Kiev. Alte abordări explică conflictul din Ucraina din perspectiva acțiunilor și intereselor guvernului rus, în termenii unor presiuni politice și economice din partea Kremlinului care l-ar fi forțat pe fostul președinte ucrainean Viktor Ianukovici să respingă acordul UE (Haukkala, 2015; Wilson, 2016). De asemenea, se pot identifica și unele perspective potrivit cărora rădăcinile protestelor violente din 2013-2014 și ulterior ale conflictului armat din Donbas sunt legate de dimensiunea „identității naționale contestate”; potrivit acestor interpretări, viziunile diferite despre societate și sistemul politic ar fi contribuit la adâncirea rupturii în cadrul societății ucrainene (Ișcenko, 2015). Se remarcă și abordări care s-au raportat la evenimentele din Ucraina drept o „dispută” îndelungată dintre Rusia și Occident, atât din perspectiva economică, cât și militară (Sakwa, 2015).

De asemenea, se remarcă faptul că istoria Ucrainei este descrisă de unii autori în termenii unei „oscilări între două tabere” (Sakwa, 2015, p.8). Potrivit acestei interpretări, statul ucrainean a cunoscut mai multe schimbări politice, sociale, culturale sau economice, devenind astăzi „un conglomerat de teritorii, oameni și limbi” (Sakwa, 2015, pp. 10-11) și îmbinând la un loc oameni care fac parte din culturi distincte, împărtășesc religii, obiceiuri și viziuni diferite. În acest sens, Robert Sakwa (2015, p.15) apreciază că după destrămarea Uniunii Sovietice, conceptul de stat sau națiune pentru Ucraina era încă pus sub semnul întrebării; evenimentele au evoluat odată cu extinderea Uniunii Europene

către est, când tot mai multe state care au făcut parte din blocul răsăritean au aderat la spațiul european, iar Ucraina a devenit hotarul sau zona de intersecție dintre două lumi.

Michael Kofman și Matthew Rojanski (2015) consideră că evenimentele din Ucraina sunt un război hibrid, iar momentul anexării Crimeii a reprezentat o îmbinare dintre „dezinformare, ambiguitate, război informațional, element surpriză și operațiuni militare terestre, navale și aeriene” (p.2). În plus, noul ecosistem informațional a schimbat caracterul războiului, iar evenimentele din Ucraina au evidențiat faptul că unele bătălii-cheie pot avea loc, în primul rând, în domeniul cibernetic sau informațional și mai apoi, în domeniul militar. Internetul, rețelele sociale și capacitatea acestora de a răspândi rapid diverse forme conținut la costuri mici, au devenit arme importante ale războiului informațional și a campaniilor de dezinformare. Astfel, pe măsură ce evenimentele din Ucraina au evoluat, Rusia a continuat să exploateze oportunitățile oferite de noile tehnologii și noul mediu informațional. Aceste acțiuni de dezinformare au fost desfășurate nu doar cu scopul de influența publicurile țintite, dar au încercat să „mobilizeze susținători, demonizeze inamicul, demoralizeze guvernele străine sau forțele armate ale inamicului și să ofere un caracter legitim propriilor acțiuni luptând pentru a supune Ucraina (Lange & Svetoka, 2018, p.104).

Cercetările asupra narațiunilor strategice își au începutul în domeniul relațiilor internaționale, a comunicării strategice, securității naționale și în contextul conflictelor militare. Schmitt (2018, p.3) consideră că analiza narațiunilor strategice are la bază interesul de a examina importanța persuasiunii în conflictele contemporane, modul în care campaniile militare contemporane sunt prezentate publicului internațional sau național și modul în care o comunitate politică dezbate problemele strategice.

Dacă o anumită narațiune strategică nu reușește să prezinte o explicație concretă despre obiectivul general al utilizării forței militare, publicul poate rămâne confuz cât timp „cadrul conceptual” pentru a raționaliza și interpreta evenimentele lipsește sau nu este credibil (Ringsmose & Børgesen, 2011, p.513). Astfel, narațiunile strategice articulează un scop clar și convingător al misiunii, iar cercetările despre narațiuni în contextul conflictelor militare au arătat că „oamenii sunt mai predispuși să aprobe desfășurarea forței militare naționale dacă percep obiectivul ca fiind clar” (Ringsmose & Børgesen, 2011; Bahador, 2015). În acest context, narațiunile constituie „povești

convingătoare” despre utilizarea forței armate în intervențiile militare care se disting printr-un răspuns clar și coerent la întrebarea esențială „de ce este nevoie de această misiune”.

Narațiunile strategice creează o serie de conexiuni între evenimentele și tendințele din cadrul unei societăți pentru a oferi o organizare generală prin care să fie înțeles războiul și răspunsuri la întrebările fundamentale precum „cine”, „ce” și „cum” (De Graaf et al., 2015, p.8). Astfel, o narațiune devine strategică atunci când este folosită în mod deliberat de elitele politice ca instrument de comunicare cu care „încearcă să construiască un sens comun al trecutului, prezentului și viitorului politicii internaționale pentru a modela comportamentul actorilor interni și internaționali” (Miskimmon & O’Loughlin, 2017, p.112). Pentru a fi eficientă, narațiunea strategică trebuie să rezoneze cu valorile, cultura, interesele și prejudecățile naționale într-un anumit moment din istoria unei națiuni (Freedman, 2006; Riessman, 2008).

În plus, marile puteri pot utiliza aceste narațiuni strategice pentru a stabili și pentru a-și defini rolul în sistemul politic internațional, pentru a-și menține influența în acest sistem sau pentru a modela sistemul. Unii autori consideră că narațiunile strategice sunt un instrument prin care marile puteri își pot articula interesele, valorile și aspirațiile în moduri care le oferă oportunitatea de a transfera puterea astfel încât să fie evitate luptele violente între susținătorii stării de fapt și actorii care o contestă (Antoniades et al., 2010, p.1). De remarcat este și faptul că aceste narațiuni devin proeminente în perioadele de tranziție ale sistemului internațional, în special atunci când apar actori care contestă puterilor hegemonice (Antoniades et al., 2010, p.1). De aceea, narațiunile strategice sunt un instrument important ce ar trebui luat în considerare, alături de alte resurse materiale, economice sau militare de care dispune un stat.

Autorii James Gow și Ben Wilkinson (2017) susțin că un mecanism-cheie prin care o narațiune strategică devine eficientă este apelul la „valorile, interesul și prejudecățile unui public țintă”, inclusiv prin miturile politice ale unei societăți (p.377). Relația dintre aceste instrumente este esențială pentru înțelege modul în care o narațiune este recepționată și acceptată în cadrul unei societăți (Schmitt, 2018, p.3). De asemenea, este de remarcat și faptul că narațiunile strategice „nu sunt neapărat foarte detaliat explicate și, atunci când nu se bazează pe dovezi sau experiență, se pot baza pe apeluri la

emoție sau pe metafore ciudate și analogii istorice îndoielnice” (Freedman, 2006, p.23). Astfel, acuratețea unor astfel de analogii este lipsită de importanță: ceea ce contează este „farmecul” pe care îl pot avea pentru publicul vizat și forma specifică pe care o pot oferi reprezentării anumitor evenimente sau procese politice (Schmitt, 2018, p.3),

De asemenea, o narațiune eficientă trebuie să conțină informații care să capteze atenția unui public și să fie percepută clar ca fiind convingătoare (Miskimmon et al., 2013, p.110). Înțelegerea modului în care s-au format narațiunile strategice implică și înțelegerea obiectivelor strategice ale actorilor și ale modelelor de comunicare pe care aceștia le adoptă. Narațiunile strategice pot fi concepute având în vedere obiective pe termen scurt și/ sau lung, iar dincolo de obiective, actorii politici pot utiliza diverse modalități de comunicare în construirea narațiunilor strategice, inclusiv persuasiunea sau argumentarea. Pentru a comunica aceste mesaje și proiecta aceste narațiuni, statele pot folosi diplomația tradițională sau diplomația publică (Natarajan, 2014; Miskimmon et al., 2013).

Potrivit lui Freedman (2006), o narațiune de succes face conexiune între anumite evenimente, în timp ce le distanțează pe altele, distinge veștile bune de veștile rele și explică cine câștigă și cine pierde. Scopul utilizării acestor narațiuni reflectă faptul că ele joacă un rol extrem de important în comunicare, iar opiniile sunt modelate nu atât de informațiile primite, cât de modul în care acestea sunt construite pentru a fi ulterior interpretate și înțelese (Freedman, 2006, p.23). Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin și Laura Roselle (2013) oferă un cadru teoretic cuprinzător cu privire la analiza și interpretarea narațiunilor strategice. În primul rând, aceștia stabilesc mai multe categorii prin care fac distincție între narațiunile sistemice “*system narratives*” (se referă la particularități cu privire la relațiile internaționale sau organizarea politică internațională/globală), narațiunile identitare “*identity narratives*” (se referă la identitatea actorului) și narațiunile despre politici publice “*issue narratives*”.

După cum am arătat și în capitolul precedent, astăzi, acțiunile militare includ frecvent și o componentă de război informațional. Astfel, tacticile de luptă pot fi combinate cu „operațiuni de informare” la scară largă, inclusiv încercări de manipulare și cultivare a fricii prin promovarea narațiunilor strategice în mass media (Ventsel et al., 2021, p.21). După cum arată unii autori, în cazul unui război, principalele obiective

discursive ale adversarilor reprezintă „demonizarea unui inamic concret” și mobilizarea publicului pentru luptă (Gudkov, 2005, p. 14). În acest sens, narațiunile strategice pot fi utilizate pentru a induce în eroare adversarii, a amplifica sentimentul de amenințare legat de un potențial „dușman” sau a semăna frică și confuzie.

Războiul este un fenomen complex care necesită „un cadru de interpretare”, „un construct de interpretare” sau de organizare pentru a înțelege ce reprezintă bătăliile și cum se încadrează acestea în ansamblul evenimentelor internaționale (Ventsel et al., 2021, pp.25-26). Mai mult, războiul devine inteligibil pentru cel care îl interpretează atunci când narațiunile fac apel la cunoștințele sau credințele pre-existente, fie că acestea sunt bazate pe fapte adevărate sau eronate (De Graaf et al., 2015, p.7). În acest sens, narațiunile strategice pot fi folosite pentru a legitima implicarea politică sau militară în conflicte (De Graaf et al., 2015).

În etapa în care au loc bătăliile pe plan militar în cadrul unui război, guvernele au la dispoziție instrumente puternice prin care pot construi susținerea publică sau legitima caracterul acțiunilor desfășurate. Numeroase studii au explorat rolul mass media în construirea imaginii inamicului pentru mobilizarea publică în timpul unui conflict (Bahador, 2015; De Graaf et al., 2015; Khaldarova & Pantti, 2020). Astfel, portretizările inamicului pot avea la bază tehnici de „dezumanizare” sau de „demonizare”, în timp ce pot cuprinde reprezentări negative ale adversarului a cărui distrugere „este necesară și benefică” (Bahador, 2015, p.120).

În cadrul unui război, actorii care proiectează anumite narațiuni strategice încearcă să țină cont de „poveștile existente în memoria colectivă” a publicurilor sau grupurilor țintite, precum și de alți factori precum credințele ideologice comune sau fricile (Ventsel et al., 2021, p.26). Frica este un mijloc discursiv esențial pentru legitimarea deciziilor politice, în care actorii, acțiunile și anumite evenimente pot fi prezentați drept o „amenințare” pentru societate, iar anumite temeri pot fi construite în comunicarea publică pentru a distra atenția oamenilor de la alte temeri sau conflicte (Ventsel et al., 2021, p.22). Astfel, narațiunile care fac apel la fricile unui grup reprezintă instrumente impunătoare, în special, atunci când elementul „amenințării” sau „sursa amenințării” sunt clar descrise și explicate, precum și modalitățile prin care aceste pot fi reduse sau evitate.

Narațiunile strategice promovate în sfera publică rusă cu privire la criza ucraineană se bazează pe o abordare geopolitică și istorică. Aceste narațiuni s-au centrat, pe de o parte, pe „ostilitatea și interesul propriu” al statelor occidentale din spatele schimbării de regim de la Kiev și, pe de altă parte, pe ideea unei „amenințări fasciste” care se răspândește în Ucraina (Khaldarova, 2016, p.127). Astfel, toate posturile federale de televiziune și radio, ziarele și o multitudine de resurse online au fost angajate într-o campanie de dezinformare cu privire la situația din Ucraina. Acest front informațional a fost în pregătire de mai mulți ani, fiind susținut și amplificat de numeroși diplomați, politicieni, analiști politici, experți sau reprezentanți ai elitelor academice și culturale. În plus, în 2014, mecanismele de dezinformare s-au adaptat la evenimentele din Ucraina și au încercat să ofere credibilitate intențiilor guvernului rus prin promovarea anumitor narațiuni: „urmașii lui Bandera ar putea năvăli în Crimeea”, „bazele Flotei Mării Negre ar putea fi preluat de NATO”, „cetățenii ucraineni ar putea fi derusificați” (Darczewska et al., 2014, p.5)

Astfel, știrile reflectă, exprimă și uneori servesc activ „*interesului național*” determinate de alți actori și instituții mai impunătoare (McQuail, 1994, p. 121). În acest mod, mass media pot alege să surprindă principiul distrugător al războiului sau pe cel al eliberării de sub tiranie, întrucât pot încadra evenimentul drept o „invadare” sau drept un „atac” și, nu în ultimul rând, pot manifesta și evidenția atitudinea proprie negativă sau pozitivă față de conflict (Dimitrova & Stromback, 2005, p.402). De altfel, autorii au arătat că mass media naționale și internaționale sunt strâns implicate în reproducerea și normalizarea narațiunilor geopolitice, iar relevanța construcțiilor mediatică ale relațiilor geopolitice sunt accentuate în perioadele de conflict internațional (Ojala & Panti, 2017, pp.42-43).

Deși, se consideră că mass-media au rolul de a supraveghea și informa cu acuratețe cetățenii, având misiunea de a fi critice și obiective față de elitele politice, problemele naționale, deciziile de stat la nivel intern și extern, mass media se remarcă și prin funcția importantă de interpretator al evenimentelor (Baum & Groeling, 2010, p. 18). Jean Baudrillard (1970, p.164) menționa că un eveniment real, întâmplat astăzi, odată ce nu este interpretat nu va reprezenta interes pentru un schimb media informațional. Informația devine accesibilă consumului doar după ce a fost filtrată și prelucrată

(Baudrillard, 1970, p.164), iar mesajele din știri sunt de cele mai multe ori „interpretări” însoțite de comentarii, observații, păreri și chiar aprecieri ale evenimentelor sau problemelor din partea jurnaliștilor. În acest context, remarcăm faptul că jurnaliștii nu sunt doar reporteri, ci și interpretatori, ei fiind cei care dau culoare reprezentărilor politice, economice sau sociale prin modul în care expun evenimentele în conținutul textual sau vizual al știrilor.

Hoskins și O’Loughlin (2010) consideră că în ultimele două decenii, am trecut prin trei faze ale ecologiei media și trei faze ale mediatizării, iar fiecare dintre acestea a modelat un mod diferit în care mass media au devenit parte a operațiunilor războiului. Spre exemplu, perioada anilor 1990 a cunoscut etapa finală a războiului din era transmisiei, în care televiziunea națională și prin satelit și presa aveau un control asupra a ceea ce urmărea publicul, iar guvernele puteau exercita control asupra accesului la informații și modului în care jurnaliștii prezentau evenimentele. Abordările teoriei cadrajelor variază de la definițiile care susțin că acestea sunt „principii de organizare” (Goffman, 1974, p. 10), „principii de selecție, evidențiere și prezentare” (Gitlin, 1980, p. 6), până la definiții care prezintă cadrajul drept „înțelegeri structurate ale modului în care funcționează aspectele lumii” (Sweetser & Fauconnier, 1996, p. 5). Spre exemplu, Gitlin (1980) consideră teoria cadrajelor se referă la „modelele persistente de cunoaștere, interpretare și prezentare, de selecție, accentuare și excludere, prin care anumiți actori organizează discursul” (p. 7). Gitlin (1980) evidențiază și faptul că această organizare depășește un eveniment dat și este persistentă în timp, precum în cazul jurnaliștilor care folosesc cadre pentru a le atribui unor „categorii cognitive” (p.21). Această atribuire de categorii cognitive conferă cadrajelor o putere unică, astfel, încadrarea este mai mult decât „inclusiunea sau excluderea unor informații – cadrele sunt active, generatoare de informații, precum și dispozitive de proiecție” (Gitlin, 1980, p.22).

Autorii Gamson și Modigliani (1987) au descris procesul de încadrarea drept „pachetele pe care elitele și mass-media le folosesc pentru a caracteriza o problemă” (p.143). Aceste pachete cuprind argumente, informații, simboluri, metafore și imagini (Gamson & Modigliani, 1987). Un cadraj poate fi văzut în continuare ca o „idee de organizare centrală sau poveste care oferă sens” evenimentelor legate de o poveste sau problemă (1987, p. 143) Probabil că pachetele pot afecta modul în care oamenii înțeleg,

interpretează și reacționează la o problemă sau problemă. În esență, pachetele de probleme au un cadru, „o idee de organizare centrală sau o poveste care oferă sens unei fâșii de evenimente care se desfășoară” (1987, p. 143).

După Entman (1993, p.56), cadrajele captează atenția asupra unor aspecte ale realității, în timp ce pun în umbră alte elemente, lucru care ar putea determina audiența să manifeste reacții diferite, în funcție de interpretarea la care este expusă. Atunci când organizează știrile și conținutul acestora, jurnaliștii folosesc expresii, fraze, imagini mentale, metafore pentru a defini și a construi percepții și reprezentări ale subiectelor și evenimentelor. Tewksbury și Scheufele (2009, p.19) consideră că încadrările unifică informațiile într-un pachet care poate influența publicul.

Prin urmare, cercetarea a arătat faptul că jurnaliștii au acordat importanță relatărilor despre acțiunile armatei ucrainene și ale soldaților ucraineni, acțiunile și poziția țărilor din Occident față de războiul din Ucraina, situația victimelor, precum și înarmarea Ucrainei sau amenințările la adresa regiunii Donbas. În cadrul analizei, s-au conturat o serie de narațiuni identitare despre poporul ucrainean sau soldații ucraineni, despre „naziștii ucraineni”, „naționaliștii ucraineni”, „teroriștii” sau „batalioanele naționaliste”, în timp ce acțiunile armatei ucrainene au fost denumite acte de „terrorism”, „atacuri teroriste”, acțiuni de „invadare” sau „ocupare”. De asemenea, s-a putut observa și accentuarea dimensiunii „noi vs. ei” care a făcut apel la narațiuni identitare, în special, în cazul Rusiei, prin imaginea unei țări „iubitoare de pace”, „victimă a acțiunilor desfășurate de alte țări sau puteri globale”, „eliberatoare” și „luptătoare împotriva nedreptății”. Într-un mod similar s-au construit cadrajele și narațiunile cele identitare despre Occident. Astfel, acțiunile țărilor din Occident au fost descrise în termenii unui „război informațional”, a unei „propagande” sau „războiul psihologic” purtat împotriva Rusiei sau a Ucrainei. De altfel, un element identitar frecvent invocat s-a concentrat pe prezentarea țărilor din Occident drept susținătoare ale „regimului fascist/ nazist/ neo-nazist/ anti-semit/ criminal” de la Kiev”. Nu în ultimul rând, s-au remarcat și comparațiile dintre actorii implicați în război, prin apelul la anumite cuvinte-cheie: „Ucraine invadează – Rusia eliberează”, „naziștii ucraineni vs. soldații ruși”, „crimele comise de Forțele Armate Ucrainene – soldații ruși apără civili”, „nu este război, doar o operațiune militară”, „noi construim – ei distrug”.

Relația dintre instrumentele jurnalistice a devenit un element central în procesul creării și perpetuării înțeleșurilor, percepțiilor și opiniilor publice prin raportare la actorii cheie și la rolurile acestora în cadrul unui conflict internațional (Ojala et al., 2017, p.474). Cercetările în domeniul mass media au confirmat tendința generală a jurnalismului de conflict să urmărească și să ofere note de susținere politicii naționale de guvernare și, indiferent că fac parte din societăți diferite, instituțiile media au o similaritate: sunt instituții naționale și răspund politicilor naționale și sociale sub presiunea și așteptările audiențelor (Dimitrova et al., 2005, p.27).

Bibliografie

- Antoniades, A., Miskimmon, A., & O'Loughlin, B. (2010). *Great Power Politics and Strategic Narratives*. Centre for Global Political Economy.
- Bahador B (2015) The media and deconstruction of the enemy image. In: Hoffmann J, Hawkins V (eds) *Communication and Peace: Mapping an Emerging Field*. London: Routledge, 120–132
- Baudrillard, J. (1970). *La societe de consommation, ses mythes, ses structures*. Paris: S.G.P.P.
- Baum, M. A., & Groeling, T. (2010). Reality asserts itself: Public opinion on Iraq and the elasticity of reality. *International Organization*, 64(3), 443-479.
- Darczewska, J. (2014a). The information war on Ukraine: New challenges. *Cicero Foundation Great Debate Paper*, 14(08)
- De Graaf, B., Dimitriu, G., & Ringsmose, J. (Eds.). (2015). *Strategic narratives, public opinion and war: Winning domestic support for the Afghan War*. Routledge
- Dimitrova, D. V., & Strömbäck, J. (2005). Mission accomplished? Framing of the Iraq War in the elite newspapers in Sweden and the United States. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 67(5), 399-417.
- Freedman, L. (2006). *The Transformation of Strategic Affairs*. London: Routledge.
- Giles, K. (2016). *Handbook of Russian information warfare*. NATO Defence College Research Division.
- Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching*. Berkeley: University of California Press.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Boston:Northeastern University Press.
- Gudkov, L. (2014). “The technology of negative mobilization: Russian public opinion and Vladimir Putin’s “Ukrainian policy”, *Eurozine*.
<https://www.eurozine.com/the-technology-of-negative-mobilization/>

- Hoskins, A. & O'Loughlin B (2015) Arrested war: The third phase of mediatization. *Information, Communication & Society* 18(11): 1320–1338.
- Khaldarova, I. (2016). Strategic Narratives of the Ukraine Conflict Projected for Domestic and International Audiences by Russian TV Channels. *Media and the Ukraine Crisis: Hybrid Media Practices and Narratives of Conflict*, Peter Lang. *Search in.*
- Khaldarova, I., & Pantti, M. (2020). Fake news: The narrative battle over the Ukrainian conflict. In *The Future of Journalism: Risks, Threats and Opportunities* (pp. 228-238). Routledge.
- Kofman, M., & Rojansky, M. (2015). *A closer look at Russia's' hybrid war'*. Woodrow Wilson International Center for Scholars.
- McQuail, D. (1994). Media Policy Research: Conditions for Progress. *Mass Communication Research. On Problems and Policies. The Art of Asking the Right Questions. In Honor of James D. Halloran*, 1994, 39-51.
- Miskimmon, A., O'loughlin, B., & Roselle, L. (2013). *Strategic narratives: Communication power and the new world order*. Routledge.
- Natarajan, K. (2014). Digital public diplomacy and a strategic narrative for India. *Strategic Analysis*, 38(1), 91-106.
- Ojala, M. M., Pantti, M. K., & Kangas, J. (2017). Whose War, Whose Fault?: Visual Framing of the Ukraine Conflict in Western European Newspapers. *International Journal of Communication*.
- Pomerantsev, P., & Weiss, M. (2014). *The menace of unreality: How the Kremlin weaponizes information, culture and money*.
- Riessman CK (2008). *Narrative Methods for the Human Sciences*. Los Angeles, CA: Sage
- Schmitt, O. (2018). When are strategic narratives effective? The shaping of political discourse through the interaction between political myths and strategic narratives. *Contemporary Security Policy*, 39(4), 487-511.
- Sweetser, E., & Fauconnier, G. (1996). Cognitive links and domains: Basic aspects of mental space theory. *Spaces, worlds, and grammar*, 1228.

Ventsel, A., Hansson, S., Madisson, M. L., & Sazonov, V. (2021). Discourse of fear in strategic narratives: The case of Russia's Zapad war games. *Media, war & conflict*, 14(1), 21-39.

Wilkinson, B., & Gow, J. (Eds.). (2017). *The Art of Creating Power: Freedman on Strategy*. Oxford University Press.